

Sygn. akt III AUa 1560/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz SSA Aleksandra Urban (spr.)
Protokolant:	stażysta Emilia Romanik

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2013 r. w Gdańsku

sprawy W. Z.

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji W. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 czerwca 2012 r., sygn. akt VII U 1686/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1560/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. dokonał waloryzacji przysługującej ubezpieczonemu W. Z. emerytury począwszy od dnia 01 marca 2012 r. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez dodanie do kwoty świadczenia przysługującego na dzień 29 lutego 2012 r., tj. 4.356,50 zł kwoty waloryzacji, czyli 71.00 zł. Emerytura po waloryzacji od dnia 01 marca 2012 r. wyniosła 4.427,50 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony zaskarżając ją w części dotyczącej wysokości przyznanej mu emerytury oraz zarzucając jej sprzeczność z zasadami zapisanymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego. W 2008r. ZUS zaniżył wnioskodawcy emeryturę o 1.200 zł.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ emerytalny wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko przedstawione w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku - VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia i rozważania.

Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 19.05.2008r. odwołujący W. Z. ma ustalone prawo do emerytury począwszy od dnia 8.05.2008r. wydaną w oparciu o postanowienia ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.). W dniu 15.03.2011r. pozwany organ rentowy dokonał waloryzacji przysługującej ubezpieczonemu emerytury. Wysokość zwaloryzowanej emerytury ustalono przez pomnożenie kwoty świadczenia ustalonego na dzień 28.02.2011r., tj. 4.225,51 zł przez wskaźnik waloryzacji, tj. 103,10 %. Emerytura po waloryzacji od dnia 1.03.2011r. wyniosła 4.356,50 zł. Podstawę waloryzacji stanowił m.in. przepis art. 88 ust. 2 ww. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, że waloryzacja polega na pomnożeniu kwoty świadczenia i podstawy jego wymiaru przez wskaźnik waloryzacji – którym jest, jak stanowi art. 89 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy, średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym zwiększony o co najmniej 20 % realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym. Metoda waloryzacji uległa zmianie z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. z dniem 01 marca 2012 r., o czym stanowił art. 12 tej ustawy. W 2012 r. od dnia 01 marca waloryzacja polega na dodaniu do kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 29 lutego 2012 r., kwoty waloryzacji w wysokości 71 zł (art. 4 ust. 1 ustawy zmieniającej). W związku z powyższym, zaskarżoną w sprawie decyzją z dnia 14.03.2012r. ZUS dokonał waloryzacji przysługującej ubezpieczonemu emerytury począwszy od dnia 01.03.2012 r. poprzez dodanie do kwoty świadczenia przysługującego na dzień 29 lutego 2012 r., tj. 4.356,50 zł, kwoty waloryzacji, czyli 71 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie ubezpieczonego W. Z. nie zasługuje na uwzględnienie. W przedmiotowej sprawie istota sporu dotyczyła przesądzenia, jakie przepisy mają zastosowanie przy dokonywaniu waloryzacji świadczenia emerytalnego odwołującego. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2012r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 Nr 118) w 2012 r. waloryzacja od dnia 1 marca polega na dodaniu do kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 29 lutego 2012 r., kwoty waloryzacji w wysokości 71 zł. (...) dokonywania waloryzacji obowiązujący od dnia 01 marca 2012 r. ma zastosowanie do świadczeń otrzymywanych przez emerytów i rencistów niezależnie od wysokości pobieranej przez nich emerytury. Waloryzacja kwotowa incydentalnie zastąpiła waloryzację procentową. Celem zmiany zasad waloryzacji w 2012 r. było zaoferowanie najwyższego wzrostu świadczeniobiorcom, pobierającym najniższe świadczenia, w ramach posiadanych i zabezpieczonych w budżecie środków na ten cel. Powyższe rozwiązanie prawne miało zatem na celu zrównanie zasad waloryzacji świadczeń emerytalnych. Trudno zatem, w ocenie Sądu Okręgowego twierdzić, że unormowanie to pozostaje w sprzeczności z zasadą solidarności społecznej. Uznając, że wszyscy powinniśmy ponosić koszty kryzysu gospodarczego, przyjęto jednocześnie, że stosunkowo najmniej tymi kosztami powinni być obciążeni najubożsi świadczeniobiorcy. Konstytucyjna zasada równości wyraża nakaz, aby wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną w równym stopniu, były traktowane równo, a więc według jednakowej miary. Podmioty charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną powinny być traktowane równo (według jednakowej miary), bez różnicowań dyskryminujących i faworyzujących. Kluczowe staje się więc wskazanie istotnej cechy wspólnej, która pozwoli wyodrębnić grupę podmiotów podobnych. Świadczenia wskazane w przepisach ww. ustawy nowelizującej różnią się znacznie od siebie, np. przynależnością do różnych systemów zabezpieczenia społecznego (powszechnego ubezpieczenia społecznego, zaopatrzenia społecznego, ubezpieczenia społecznego rolników), sposobem ich finansowania (z budżetu, FUS, Funduszu Pracy), występowaniem obowiązku wcześniejszego ponoszenia ciężarów na rzecz funduszu ubezpieczeniowego, wpływu uczestnictwa w budowie funduszu ubezpieczeniowego na ich wysokość, uwzględnieniem

przy ich wymiarze części socjalnej. Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wielokrotnie powtarzał, iż brak jest podstaw do odmiennego traktowania emerytów nabywających uprawnienia z powszechnego systemu emerytalnego oraz emerytów wojskowych w zakresie waloryzacji świadczeń. Funkcja, jaką spełniać ma polaryzacja świadczeń emerytalnych, jest w obu przypadkach taka sama: utrzymanie realnej wartości świadczeń (zob. wyrok TK z 20 grudnia 1999 r., sygn. akt K 4/99, postanowienie TK z 1 czerwca 2010 r., sygn. akt Ts 248/09). Istotną cechą wspólną jest zatem objęcie tych zróżnicowanych świadczeń jednym modelem waloryzacji na zasadach ogólnych, zastąpionym w roku 2012 waloryzacją kwotową, który ma wobec nich wszystkich tę samą funkcję. Zgodnie z art. 4 ustawy nowelizującej świadczenia emerytalno – rentowe zostały podwyższone o jednakową kwotę. W tym znaczeniu wszyscy świadczeniobiorcy zostali potraktowani w identyczny sposób, nie sposób zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, mówić tutaj o naruszeniu zasady równości wobec prawa. Wprawdzie na skutek podwyżki w równej wysokości o kwotę 71 zł wzrost świadczeń niektórych emerytów i rencistów był zbyt niski, aby uchronić je od utraty ich wartości ze względu na zachodzące procesy inflacyjne. Jak już wskazano powyżej, waloryzacja kwotowa, której przy założonej kwocie podwyżki ze swojej istoty w sposób niepełny rekompensowała w stosunku do niektórych świadczeniobiorców, w tym odwołującego się, spadek wartości pobieranych emerytur i rent, wynika z założeń i celu zaskarżonej ustawy. Jest ona elementem szerszego programu równoważenia finansów publicznych, który ma zahamować wzrost wysokości długu publicznego oraz utrzymanie tendencji spadkowej wielkości deficytu budżetowego. Ocena zasadności odwołania wymaga natomiast dokonania odróżnienia prawa do waloryzacji, rozumianego jako uprawnienie do zachowania stałej wartości ekonomicznej przyznanych świadczeń emerytalno – rentowych, od metody podwyższania nominalnej wartości przysługujących świadczeń przyjętej w normujących waloryzację przepisach. Skutkiem wejścia w życie zakwestionowanych przepisów nie jest ani pozbawienie strony prawa do świadczeń, ani wyłączenie ich waloryzacji. Wprawdzie zakwestionowane przepisy zmieniły w stosunku do określonej grupy świadczeniobiorców metodę (mechanizm) waloryzacji, zachowały jednak samo założenie stabilnej wartości ekonomicznej otrzymywanych świadczeń oraz przewidziały mechanizm umożliwiający jego urzeczywistnienie. Wskazać należy, iż nie doszło do pozbawienia uprawnienia do waloryzacji świadczeń, ale jedynie do zmiany metody waloryzowania ich wysokości. Naruszenie oczekiwań co do przewidywanego poziomu przyszłych świadczeń nie stanowi zaś przesłanki do stwierdzenia naruszenia prawa do waloryzacji. Nie ulega wątpliwości, iż prawo do waloryzacji otrzymywanych świadczeń jest prawem nabytym. Jeżeli jednak chodzi o metodę dokonywania podwyższenia nominalnej wartości przysługujących świadczeń, to stwierdzić należy, iż zasada ta nie jest już objęta ochroną prawną. Dla rozstrzygnięcia wskazanych okoliczności istotne znaczenie ma moment ziszczenia się tego prawa. Wskazać należy, iż następuje to po wydaniu konkretnej decyzji odnośnie waloryzacji świadczenia. W związku z powyższym uznać należy, iż jest to przyszłe prawo podmiotowe tzw. ekspektatywa. Jest to prawo tymczasowe, czyli sytuacja, w której wprawdzie nie doszło do wydania aktu przyznającego prawo (tym bardziej - aktu stwierdzającego służywanie prawu), ale spełnione zostały wszystkie przesłanki warunkujące nabycie danego prawa. W pewnych przypadkach (zwłaszcza z dziedziny ubezpieczeń społecznych) dopuszczalne jest objęcie ochroną przewidzianą dla praw nabytych ekspektatyw. Może to być uzasadnione zwłaszcza wtedy, gdy chodzi o prawa nabywane w następstwie świadczeń sukcesywnie spełnianych przez osobę nabywającą prawo (np. składek). Jednak w ocenie Sądu ustalenie sposobu waloryzacji świadczeń emerytalnych nie zasługuje na taką ochronę, gdyż wprowadzenie jednakowych zasad dla wszystkich ubezpieczonych prowadzi do ujednoczenia regulacji. W związku powyższym twierdzenia odwołującego należy uznać za nieuzasadnione. Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy wskazał, że jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzeknie o niezgodności z Konstytucją przepisów ustawy nowelizującej wprowadzających waloryzację kwotową, to i tak ubezpieczonemu nie zostanie zamknięta droga do dochodzenia swoich praw, będą mu bowiem przysługiwały nadzwyczajne środki zaskarżenia. Z uwagi na powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę i przyznanie waloryzacji i wyrównania do wyliczonej pełnej emerytury. W uzasadnieniu skarżący podniósł, iż zaskarżony wyrok jest niesprawiedliwy wobec Konstytucji jak również ustaw podrzędnych. Krzywdzącym i niesprawiedliwym jest, iż ustawodawca dzieli obywateli na lepszych i gorszych. Nie chodzi tu tylko o jego partykularny interes, ale o wszystkich innych pokrzywdzonych niesprawiedliwym stanowaniem prawa, na podstawie którego ludziom uczciwie płacącym składki przez dziesiątki lat krzywdząco odbiera się należne świadczenia emerytalne przy czym innym, tj. osobom

pełniącym funkcje w szeroko rozumiany aparacie państwowym świadczeń się nie tylko nie obniża, a wręcz waloryzuje na zupełnie innych zasadach a niżeli osobom pracującym przez całe swoje życie poza organami państwowymi. W ocenie apelującego takie stanowienia prawa jak również późniejsza jego wykładnia nie może w sposób należyty korelować z normami Konstytucji, ale przede wszystkim z podstawowymi normami człowieczeństwa, które w naszej cywilizacji chrześcijańskiej istnieją od wielu tysięcy lat, a według których każdy człowiek jest sobie równy. Nie znajduje tym samym żadnego uzasadnienia twierdzenie zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku, stanowiące, że „wszyscy powinni ponosić koszty kryzysu gospodarczego”. Wręcz przeciwnie, dotychczasowe regulacje emerytalne przeczą temu twierdzeniu, dzieląc pobierających składki na lepszych i gorszych. Co gorsza, podstawowe kryterium podziału stanowi nie ilość przepracowanych lat czy zarobki, ale to dla kogo się pracowało - dla organów państwa czy nie dla tych organów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem zaskarżony wyrok odpowiada prawu, zaś zarzuty skarżącego są niezasadne.

Na wstępie zauważyć należy, iż stan faktyczny sprawy był bezsporny, zaś istota zarówno odwołania, jak i wywiezionej apelacji dotyczyła nie błędu w zastosowaniu prawa materialnego, a konstytucyjności stanowiących podstawę waloryzacji kwotowej przepisów.

W powyższym zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też istotnych uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej uzasadniających ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji Sąd odwoławczy, oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, uznał je za własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Sąd Okręgowy trafnie rozstrzygniecie w niniejszej sprawie oparł na treści art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym w 2012 r. waloryzacja od dnia 1 marca polega na dodaniu do kwoty świadczenia, w wysokości przysługującej w dniu 29 lutego 2012 r., kwoty waloryzacji w wysokości 71 zł.

Zgodnie natomiast z treścią art. 7 ust. 1 ww. ustawy, w 2012 r. w zakresie uregulowanym w art. 4 nie stosuje się art. 88 i art. 89 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tj. przepisów stanowiących o waloryzacji emerytur i rent.

Nie zasługują przy tym na uwzględnienie zarzuty wnioskodawcy dotyczące niekonstytucyjności powyższego przepisu, bowiem wyrokiem z dnia 19 grudnia 2012 r. Trybunał Konstytucyjny w sprawie o sygn. K 9/12 orzekł, iż:

1. Art. 4 ust. 1-8 w odniesieniu do świadczeń wymienionych w art. 5 ust. 1 pkt 1, 2, 4-15 oraz w art. 6 w związku z art. 7 i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 118) są zgodne z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zasadami ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

2. Art. 4 ust. 1-8 w odniesieniu do świadczeń wymienionych w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz w art. 6 w związku z art. 7 i art. 8 ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1 nie są niezgodne z art. 67 ust. 1 Konstytucji oraz są zgodne z zasadami ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

3. Art. 5 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z zasadą określoności prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji.

4. Art. 5 ust. 1 pkt 4-6 i 12 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim różnicuje wysokość świadczeń w zależności od daty ich przyznania, jest zgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

5. Art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2010 r. Nr 101, poz. 648 i Nr 113, poz. 745, z 2011 r. Nr 112, poz. 654 oraz z 2012 r. poz. 118) oraz art. 5 ust. 1 pkt 9 i 10 ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 19 Konstytucji a w zakresie, w jakim nie dotyczą weteranów walk o niepodległość, nie są niezgodne z art. 19 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny uznał zatem kwotową waloryzację emerytury w 2012 r. dokonywaną na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. za zgodną z art. 67 Konstytucji RP, z zasadami ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji, zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Trybunał Konstytucyjny wskazał, że waloryzowanie świadczeń emerytalno-rentowych stanowi jeden z elementów konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, wyrażonego w art. 67 ust. 1 Konstytucji, co oznacza konieczność istnienia mechanizmu utrzymywania świadczeń emerytalno-rentowych na odpowiednim poziomie ich wartości realnej. Określenie zakresu i formy zabezpieczenia społecznego Konstytucja powierza ustawodawcy (art. 67 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji) i dlatego też ma on znaczną swobodę kształtowania mechanizmu waloryzacji. Do ustawodawcy należy zatem wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli oraz wymogów ekonomicznego rozwoju kraju. W dziedzinie kształtowania praw socjalnych, Konstytucja pozostawia ustawodawcy szeroki margines działania, a sposób wykorzystania tego marginesu nie może pozostawać bez związku z aktualnym stanem finansów państwa. Swoboda ustawodawcy nie jest jednak nieograniczona. Określając zakres prawa do zabezpieczenia społecznego, ustawa nie może naruszyć istoty danego prawa, która określa jego tożsamość.

Do naruszenia istoty prawa do zabezpieczenia społecznego w związku z waloryzacją dochodzi w szczególności w dwóch sytuacjach: gdy świadczenia nie będą waloryzowane w danym okresie bądź gdy waloryzacja świadczeń sprowadzi przynajmniej część świadczeniobiorców poniżej poziomu minimum życiowego. Waloryzacja nie musi zawsze w sposób matematycznie dokładny odzwierciedlać zmiany wartości pieniądza i kosztów utrzymania, pod warunkiem że będzie dokonywana regularnie i nie będzie pozorna.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że ustawa z 13 stycznia 2012 r. jest regulacją epizodyczną (incydentalną), bo wprowadza na ściśle określony okres odstępstwo od dotychczas obowiązujących zasad waloryzowania świadczeń. Tej oceny nie zmienia spostrzeżenie, że skutki ustawy dają się odczuć także w przyszłości. Kolejne waloryzacje będą dokonywane od kwot ustalonych na podstawie tej właśnie ustawy. Prawodawca ma konstytucyjną możliwość, a niekiedy nawet obowiązek, dokonania doraźnej, obowiązującej w określonych ramach czasowych, zmiany obowiązujących przepisów – jeżeli jest to reakcja na szczególne okoliczności związane ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społecznymi, gospodarczymi i politycznymi. W każdym jednak wypadku ustawodawca musi respektować normy, zasady i wartości konstytucyjne. Ponadto regulacje epizodyczne (incydentalne) mogą być stanowione, gdy nie ma innych, mniej uciążliwych środków do osiągnięcia określonych celów. W tym sensie regulacje takie stanowią *ultima ratio*.

Wskazać w tym miejscu również można, iż co prawda wywody Trybunału Konstytucyjnego w postanowieniu z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie Ts 24/01 nie dotyczą bezpośrednio przepisu, na którym oparty został wyrok Sądu I instancji, jednak tamże Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż kompetencja wyboru najbardziej trafnych rozwiązań prawnych w przedmiocie waloryzacji procentowej należy do parlamentu, który za sposób w jaki je wykorzysta ponosić będzie odpowiedzialność polityczną.

W ocenie Sądu II instancji, Sąd Okręgowy prawidłowo zatem ustalił, iż waloryzacja emerytury w 2012 r. była waloryzacją kwotową i brak jest podstaw do niezastosowania art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 13 stycznia 2013 r. przy waloryzacji świadczenia wnioskodawcy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację wnioskodawcy.